

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

47 Non bene præpositos domui cupidosque repelle.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

DISTINCTIO XLVII.

1 Quid autem in fine hujus capituli usurarii ordinari prohibentur, inde est, quod usuram exercentes cupiditati deferre probantur: cupidi autem ab Apostolo ordinari prohibentur; quia tales facile a iusto deviant.

C. I. ¶ Diacomus, presbyter, & Episcopus exigens usuras, nisi desierit, deponatur.

Unde in canonibus Apostolorum, c. 44. legitur.

E Piscopos h, aut presbyter, aut diaconus usuras a debitoribus exigens, aut desinat, aut certe deponatur.

C. II. ¶ Usuras exigens, sive clericus, sive subiectus regule, deiciatur.

Item ex concilio Niceno, cap. 17.

1 Qoniam c multi sub regula constituti avaritiam & turpia lucra sectantur, obliquitate divina scripturae, dicentis, [Qui pecuniam suam non dedit ad usuram] mutuum dantes, centesimas exigunt; iuste censuit sancta & magna synodus, ut si quis inventus fuerit post hanc definitionem usuras accipiens, aut d ex adinventione aliqua, vel quolibet modo negotiorum transgens, aut hemiola, id est, festupla 1. e exigens, vel aliquid tale prorsus excogitans turpis lucri gratia, deiciatur a clero, & alienus exiliat a regula.

1 ¶ Sestupla] Hoc sestuplarum usurarum genus, quamvis gravissimum, in frugibus humidis, vel arenosis, Constitutum lege permisit, quae nunc extat in codice Theodosiano, lib. 2. tit. ult. de usura. l. 1. Eodem pertinet, quod scribit B. Hieronymus in commentariis in Ezechielum, lib. 6. c. 18. in verbis. Solent in agris frumenti & milii, vini, & olei, ceterarumque specierum usurae exigi, sive, ut appellat sermo divinus, superabundantiae: verbi gratia, ut hiemis tempore decem decem modios, & in messe recipiamus quindecim, hoc est, amplius partem mediam. Quamobrem hoc canone, quo Patres illi omnes pecuniaris usuras clericis interdixerunt, voluerunt etiam secularem fugam expresse visum interdiceret. Postea vero in alio concilio, & a Romano Pontificatus, genus omne usurarum, tanquam juri naturali ac divino contrarium, tam clericis, quam laici suis interdixit, quemadmodum apparet in Decretalibus, tit. de Usur.

C. III. ¶ Temporalibus lucris deservientes, Deo nequaquam militare prebentur.

Hinc etiam Gregorius in 19. lib. Moralium, c. 25. in 29. cap. libi scribit, dicens.

O mnes hujus seculi dilectores in terrenis rebus fortes sunt, in caelestibus debiles. Nam pro temporali gloria usque ad mortem desudare appetunt, & pro spe perpetua ne parum quidem in labore subsistunt: pro terrenis lucris quaslibet injurias tolerant, & pro caelesti mercede vel tenuissimi verbi ferre contumelias recusant: terreno iudici toto etiam die assistere fortes sunt, in oratione vero coram Domino vel unius horam momento lassantur: saepe nuditatem, defectionem, famem pro acquirendis divitiis atque honoribus tolerant, & earum rerum se abstinentia cruciant, ad quas adipiscendas festinant; superna autem laboriose quaerere tanto magis dissimulant, quanto ea retribui tardius putant. Hi itaque quasi aliarum arborum more deorsum vasti sunt, sursum angusti: quia fortes in inferiora subsistunt, sed ad superiora deficiunt. At contra ex qualitate palmarum designatur proficiens vita iustum, qui nequaquam sicut in terrenis studiis fortes,

a 1. Tim. 3. b. Burch. lib. 2. cap. 119. lvo p. 6. cap. 195. & p. 13. cap. 15. Burch. lib. 3. cap. 17. inf. 14. q. 4. c. 8. ex alia versione, Polyc. l. 4. tit. 31. Rab. l. p. c. 52. c. Burch. l. 2. c. 129. Anst. l. 7. c. 134. lvo p. 6. c. 196. & p. 13. c. 8. d. redundat ista particula. e. al. festupla. f. al. sestupla.

& in caelestibus debiles; sed longius, atque detinatus, studiosos se Deo exhibent, quam seculo fuisse meminerunt. ¶ Nam cum quibusdam per predicatorem nostrum dicitur: a [Flomianum dico propter infirmitatem carnis vestrae. Sicut enim exhibuisti membra vestra servire immunditia & iniquitati ad iniquitatem; ita nunc exhibete membra vestra servire iustitia in sanctificationem:] eorum proculdubio infirmitati condescenditur, ac si eis aperius diceretur, si nequaquam amplius poteritis, saltem tales estote, in fructu bonorum operum, quales fuistis dudum in conditione victorum, ne debiliores vos habeat sancta libertas aëris, quos in carne validos habuit usus terrenae voluptatis.

1. ¶ Aëris.] Apud B. Gregorium legitur, sancta libertas haeredes: vel, sancta libertas charitatis, quam in carne. In uno autem exemplari Gratiani Vaticano, caelestis conversationis, quod in glossa ad explanandam dictionem, aëris, assertur.

C. IV. ¶ Ad sacros ordines usurarii promoveri non debent.

Item Gregorius clero, & civibus Neapolitanis, lib. 8. epist. 42.

D E b. Petro insuper ad nos pervenisse cognoscite, quod solidos dedit ad usuram: quod vos oportet cum omni subtilitate perquirere: & si ita confiteri alium eligite, & ab huius vos persona sine mora suspendite. Nam nos amatoribus usurarum nulla ratione manus imponimus. Si vero subtili habita inquisitione, hoc falsum esse poterit, (quia persona ejus nobis ignota est, & utrum ita sit de simplicitate ejus, quod ad nos perlatum est, ignoramus) cum decreto a vobis facto ad nos eum venire necesse est; ut vitam moresque illius sollicitius inquirentes, sensum quoque pariter agnoscamus, ut si huic iudicio aptus exiterit, vestra in eo (adjuvante Domino) desideria compleamus.

C. V. ¶ Degradetur clericus, qui usuras accipere desuper.

Item concilio Eliberitano, c. 20.

S I quis clericorum detectus fuerit usuras accipere, placuit degradari, & abstinere.

C. VI. ¶ Nec implicari errore, nec cupiditate violari sacerdotem oportet.

Item Leo Anatolio Episcopo Constantino-politano, epist. 51.

2 Vtrum d catholicum, & praecipue Domini sacerdos, sicut nullo errore implicari, ita nulla oportet cupiditate violari, dicente sancta scriptura e, [Post concupiscentias tuas non eas.] Mens enim potentia f. avida, non abstinere novit a vetitis, nec gaudere concessis, nec i peccati adhibere consensum.

1 ¶ Nec peccati] Hoc postremum orationis membrum ab aliis originalis, sed habetur etiam apud Anselmum.

C. VII. ¶ Qui cupiditatem a se non abscondit, bonorum auctori inhareere non valet.

Item Gregorius, l. 7. ep. 100.

B Onorum auctori inhareere aliter non valemus, nisi cupiditatem a nobis (quae g. omnium malorum radix est) abscondamus.

C. VIII. ¶ Arias est hominum bona invadere, quorum necessitatibus subvenire.

Item Ambrosius * de eo, quod scriptum est in Evangelio h. [Homines cuiusdam divitiis fructus uberes ager aruit.]

Sicut s. ii, qui per insaniam mente translati sunt, non iam res ipsas, sed passionis suae phantasias vident.

a Rom. 6. b Anst. l. 6. c. 9. Polyc. lib. 2. tit. 1. c. 100. p. 3. c. 12. d. Anst. l. 3. c. 136. d. Anst. 7. c. 150. e. Eccles. 11. f. al. pecunia. g. 1. Tim. 6. * Serm. 18. h. Luc. 12. i. Ex Basilio homilia, ad eundem Evangelium locum.

ita etiam mens avari semel vinculis cupiditatis adstricta, semper aurum, semper argentum videt, semper reditum computat, gratius aurum intuetur quam solem: a ipsa ejus oratio & supplicatio ad Dominum, aurum querit. & post pauca. ¶ Interdum etiam usura arte nequissima, ex ipso auro aurum nascitur. Sed quid agis? Nec fatietas unquam, nec finis aderit cupiditati. & infra. ¶ Sed ais: quid injustum est, si cum aliena non invadam, propria diligentius servo? O impudens dictum! Propria dicitur: quae? ex quibus reconditis in hunc mundum detulisti? Quando in hanc ingressus es lucem, quando de ventre matris existi, quibus quoque facultatibus, quibusque subsidiis stipatus ingressus es? & post pauca. ¶ Proprium nemo dicat, quod est commune, quod plus quam sufficeret sumptum, etiam violenter obtentum est. & infra. ¶ Numquid iniquus est Deus, ut nobis non aequaliter distribuat vitae subsidia? ut tu quidem esses affluens & abundans, alius vero deesset, & egeret? An idcirco magis, quia & tibi voluit benignitatis suae experimenta conferre, & alium per virtutem patientiae coronare? Tu vero susceptus Dei muneribus, etsi in finem tuum redactis, nihil te putas agere iniquum, si tam multorum vitae subsidia solus obtineas? Quis enim tam injustus, tam avidus, tam avarus, quam qui multorum alimenta suum non usum, sed abundantiam, & delicias facit? Neque enim minus est criminis habenti tollere, quam cum possis, & abundans indigentibus denegare. Effluentium panis est, quem tu detines: nudorum indumentum est, quod tu recludis; & miserorum redemptio est & absolutio, pecunia, quam tu in terram defodis. Tot e te ergo scias invadere bona, quot d possis praestare quod velis.

¶ Commune] Apud beatum Ambrosium legitur, Proprium nemo dicat, quod e communi plus quam sufficeret sumptum, & violenter obtentum est. Sed oblectans non est mutatum. ¶ pars. Necessitas est etiam, ut ille qui ordinandus est, [sua e domus sit bene praeparata:] id est, si in laici habitu uxorem habuit vel filios, a turis ad virum huius, & verbo & exemplo provocet, ut quod postea praecipitur est populo, prius exigit a domesticis. Unde Apostolus Ephesius scribit, ut uxores suas sicut sua corpora diligant, & filios suos non ad iracundiam provocent, sed ut in omni disciplina & correptione Domini. Unde cum Paulus ad Timotheum scriberet, dixisset, [sua domus bene praeparata:] statim subiunxit, [habentem filios sibi subditos in omni castitate.] [non h in accusatione luxuriae.] Non enim talium cohabitator frontem habet alios redarguenti. Unde de beato Job i legitur, quod pro filii sui quotidiana offerbat Deo sacrificia, offerens holocausta pro singulis, quos tanta charitatis perfectione in unum constrinxit, ut quisque eorum in suo die convivium fratribus pararet; & ad epulandum secum tres sorores suas pariter invitaret. Quod quia Heli facere distimulavit, ac falsa pietate superatus, delinquentes filios ferire voluit, (sicut in libro Regum legitur) apud districtum iudicem semetipsum cum filii crudeli damnatione percussit: unde et iuxta voce dicitur k, [Honorasti filios tuos magis, quam me.] Hinc etiam David erga filios benignitatem, non disciplinae severitatem exercens; eorum juventutem experimento didicit perniciosam, quorum pueritiam vaga licentia permisit esse volupinosam. Vnus quippe eorum sororem suam stupro corruptens, a fratre ejus, Absalome i videlicet, inter epulas, quas fratribus suis fraudulenter paraverat, obrucatus est. Absalom m vero, postquam veniam a patre obtinuit, de regno illum expulit, & ad concubinas ejus ingressus est, demum per invidia deserti patrem persequens, quereus inhaesit, atque ita suspensus interit a. Hinc etiam

a solem vidit.] orig. b al. non suum. c al. raurorum. d al. quantis. e Hier. Occaso i. Tim. 3. & ibi glossator. f Ephes. 3. g i. Tim. 3. h III. i Job. 1. k i. Reg. 2. l i. Reg. 3. m 2. Reg. 16.

Paulus ad Timotheum b scribit, dicens: [Qui suorum, & maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit, & est infideli deterior.] Iure ergo, qui domui suae nescit praesse, in Episcopum ordinari prohibetur, quia qui in re minima, de qua sibi familiarior debet cura inesse, fidelis non est, quomodo in ecclesia Dei (ubi tot sunt & alieni) sollicitam diligentiam adhibet? unde Hieronymus c, [Non enim d justus pellitur ex vitii filiorum, sed libertas ab Apostolo ecclesia principi reservatur, ut talis fiat, qui non timeat propter vitia liberorum extranei reprehendere.]

¶ ps. Quod tunc fiet, si non erit, quod sibi imputetur. Cum enim gressus hominis a Domino dirigantur e, nec sint f in homine ejus via: corrumpere quidem potest; corrigere autem non valet: pulsare potest, non aperire: manus comprimere, non animum mutare.

C. IX. ¶ Bonorum hominum disciplina mores immutare non valet. Unde Augustinus clero, & populo Hipponensis, epist. 137.

Quantumlibet vigilet disciplina domus mea, homo sum, & inter homines vivo: nec mihi arrogare audeo, ut domus mea melior sit, quam arca Noe g, ubi tamen inter octo homines unus reprobus inventus est: aut melior sit, quam domus Abrahae, ubi dictum est h, [Ejice ancillam & filium ejus:] aut melior sit, quam domus Isaac, cui de duobus geminis dictum i est, [Jacob dilexi, Esau autem odio habui.] & infra. ¶ Similiter autem fateor charitati vestrae coram Domino Deo nostro, qui testis est super animam meam, ex quo Deo servire coepi, quomodo difficile sum expertus meliores, quam qui in monasteriis profecerunt, ita non sum expertus peiores, quam qui in monasteriis ceciderunt k, ita ut hinc arbitrer in Apocalypsi l scriptum, [Iustus iustior fiat, & sordidus sordescat adhuc.]

C. X. ¶ Convicia perditorum a via rectitudinis nos movere non debent. Item Cyprianus, libri epist. 3. Cornelio Papa.

Quod ad nos attinet, conscientiae nostrae convenit, frater, dare operam, ne quis culpa nostra de ecclesia pereat: si quis autem ulter, & crimine suo perierit, & poenitentiam agere, atque ad ecclesiam redire noluert, nos in die iudicii inculpatos futuros credimus, qui consulumus sanitati; illos solos in poenis remanuros, qui noluert consilii nostri salubritate sanari. Nec movere nos debent convicia perditorum, quo minus a via recta, & a certa regula non recedamus, quando & Apostolus instruat, dicens m, [Si hominibus placere, Christi servus non essem.]

DISTINCTIO XLVIII.

Prohibentur etiam neophyti n in Episcopos ordinari, ut qui heri erat catechumenus, hodie non fiat Episcopus: qui heri erat in theatro, hodie non sedit in ecclesia: qui vespere erat in circo, hodie non ministrat altario: qui audum fuerat sator histriorum, hodie non fit consecrator virginum. Causa autem huius prohibitionis est secundum Apostolum, ne elatus in superbiam, tamquam religio Christiana plerumque egeret, incidat in ruinam diaboli. Momentaneus namque sacerdos nescit habere humilitatem, observare mores personarum, vel se contemnere: non jejunavit, non stetit, non se corcecit, non pauperibus erogavit. In arrogantiam (qua est ruina

a 2. Reg. 18. b i. Tim. 3. c In comm. ad c. i. epist. ad Titum. d itaque.] orig. e Psal. 36. f Hierem. 10. g Gen. 9. h Gen. 21. i Malach. 1. k al. defecerunt. l Apoc. 22. m Galat. 2. n i. Tim. 3. glossa ordinandi eisdem, & Hier. Occaso.

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK PADERBORN